

Lietuvos meno kūrėjų asociacija

Dailininkas Mikalojus Vilutis: „Ar gali Muncho „Šauksmas“ konkuruoti su degtine?“

2014-01-31

ŽURNALAS: LITERATŪRA IR MENAS

TEMA: LM anketa

AUTORIUS: Mikalojus Vilutis

DATA: 2014-01

1 Kaip jaučiatės žiniasklaidos tapomo visuomenės gyvenimo ir brukamų pramogų pasaulyje? Ar jis veikia jūsų kūrybą? O gal esate atsiribojęs? Vengiate kišti savo trigrašį į nesibaigiančias politines diskusijas ar bandote kaip nors jose dalyvauti?

Stengiuosi priklausyti nuo savęs, bet ne nuo pasaulio, esančio šalia. Esu atsiribojęs, bet ne todėl, kad man neįtinka tai, kas vyksta aplink, bet mano prigimtis tokia. Kitokiame pasaulyje taip pat būčiau atsiribojęs, bet kitokius paveikslėlius paišyčiau. Vadinasi, aplinka mane veikia. Bet mano prigimtis išlieka ta pati ir paveikslėliuose gražumo tiek pat išlieka. Esmė liktų ta pati, tik forma kita. Ne nuo pasaulio stengiuosi atsiriboti, o nuo to, kas man neįdomu, nuo manęs nepriklauso, ko neišmanau.

Politikoje nebandau dalyvauti, lygiai kaip nebandau dalyvauti kvalifikuotų chirurgų daromose operacijose. Baseinėlyje šalia sunaikintos vienos gražiausių Vilniaus skulptūrų, Gedimino Karaliaus piramidės, plaukioja antys. Šalia Seimo, kuriame dirba žmonės, valdantys šalį. Šalia blogų žmonių antys neplaukiotų.

Žmonėms brukama tai, už ką jie moka pinigus. „Norėkite to, ką mes jums siūlome.“ Ne žmonės rūpi, bet pinigai. Tai nėra gerai. Tas pats, kas vaiką maitinti tik saldainiais, nes jis tik jų nori. Reiktų pratinti vaiką prie kokybiško maisto, o žmones prie kultūros, ne tik malonumą teikiančios. Vertinu pramogų kultūrą, nes ji teikia poilsį. Elitinė kultūra pakrauna, o populiarioji iškrauna. Vakare po darbų žiūriu ne Bergmano filmą, bet televizijos serialą „Volkeris, Teksaso reindžeris“. Po 15 sekundžių visiškai užmirštu, ką mačiau, lyg būčiau sapnavęs smagų sapną.

2 Kaip jaučiatės savo kuriamo meno aplinkoje, tarp kolegų? Ar jaučiate konkurenciją? Ar imatės kokių nors veiksmų propaguoti savo kūrybą?

Nesakyčiau – konkurenciją, sakyčiau – pavydą. Kai pamatau paveikslus, geresnius už mano, nemiegu naktimis. Nuolatinė nemiga. Nenoriu užmušti paveikslus nupaišiusio menininko, tik noriu nupaišyti dar gražesnius. Savo paveikslus rodau parodose,

rašinėlius spausdinu „Šiaurės Atėnuose“. Taip bruku savo kūrybą žmonėms. Niekada nei tiesiai, nei aplinkui nebandžiau įtikti dailėtyrininkams, kad mane pagirtų. Nereikėjo man to, nes buvo autoritetingų žmonių, kurie galvojo ir sakė kitiems, kad mano paveikslai yra geri. Alfonso Andriuškevičiaus knygoje „Vėlyvieji tekstai“ apie tai rašoma 69 puslapyje. Knygoje „Piešimas buvo tarsi durys“, kurioje Petrą Repšį kalbina Aurimas Švedas, apie tai rašoma 92 puslapyje. Be mano paminėtų žmonių, be rašytojos Aldonos Liobytės, Vytauto Jurkūno vyresnio ir Vytauto Jurkūno jaunesnio, be Algimanto Švėgždos, Rimtauto Gibavičiaus, Vinco Kisarausko, nebūčiau net tuo, kuo esu. Kai Dailininkų sąjungos leidykla leido mano kūrybos knygele, paprašiau Jurgitos Ludavičienės parašyti apie mano kūrybą. Labai gerai parašė. Ačiū.

3 Ar skaitote kultūros leidinius? Jei taip, tai kur – popieriuje ar internete? Gal jau laikas kultūrinei spaudai apskritai keltis į internetą?

Atsispausdinu iš interneto ir skaitau popieriuje. Ne todėl, kad taip geriau, bet kad taip esu įpratęs. Monitoriuje tik žodžius tegaliu skaityti, o popieriuje – ir mintis.

Kai bus per mažai žmonių, skaitančių knygas, ir knygų neapsimokės spausdinti, tai jų ir nebus. Nieko. Skaitantys pripras. Nesvarbu, vynas statinėj ar butely.

4 Dabar miestuose, ypač sostinėje, vienas renginys lipa ant kito. Ar turite mėgstamą renginį, festivalį? Ko reikėtų, kad profesionalusis menas efektyviau konkuruotų su pramogų kultūra?

Sergu lengvos formos agorafobija. Labai blogai jaučiuosi, kai aplink mane daug žmonių, nors atskirai kiekvienas iš jų man labai mielas ir įdomus. Negaliu džiaugtis menu, būdamas tarp žmonių. Festivaliai man netinka. Tai ne festivalių, bet mano bėda.

Elitinę kultūrą reikia paversti madinga. Madinga eiti į klasikinės muzikos koncertus. Ten susirenka puošni minia. Schopenhaueris sakė, kad koncerto metu salėje būna vienas, daugiausia du žmonės, kurie girdi muziką, kiti tik labai garsiai ploja, kad nuslėptų savo kurtumą. Aš tikiu juo. Bet klausydami muzikos žmonės įgyja išprusimą. Jeigu jie dabar muzikos negirdi, tai išgirs gal rytoj. Arba jų vaikai išgirs.

Skaičiau, kad golfo žaidėjas, kuris lazda moka įridenti kamuoliuką į duobutę, uždirba per metus 45 milijonus dolerių. O Nobelio premija yra vienas milijonas per gyvenimą. O gal mažiau. Nežinau. Tai tokie reikalai. Ar gali Edvardo Muncho „Šauksmas“ konkuruoti su degtine? Sunku konkuruoti su tuo, kas teikia džiaugsmą. Sunku konkuruoti su džiaugsmu. Kai žmogus džiaugiasi – jis laimingas, o tai reiškia, kad jis pasiekė gyvenimo tikslą. Kas gali būti vertingiau už gyvenimo tikslą? Tai gal kriketo žaidėjas iš tikrųjų vertas pinigų, kuriuos jis gauna, o Nobelio premijos laureatas – pinigų, kuriuos gauna jis? O gal žmonės yra kvaili? Kažin. Dviejų Nobelio premijų laureatas Albertas Einsteinas atvėrė žmonijai begalinius energijos resursus. Bet ar žmonės tapo laimingesni. Ar prasmingas progresas? Ar aš esu laimingesnis už savo senelį? *That is the question.*

5 Naujai įsteigta Kultūros taryba žada tolygiau remti visas kultūros sritis. Kokiai sričiai, jūsų nuomone, dabar labiausiai reikia paramos (finansinės, moralinės, reklaminės)?

Manau, kad reikia remti elitinę kultūrą, nes populiarioji kultūra išlaiko save pati. Taip buvo visur ir visais laikais. Turbūt. Negalima norėti, kad visą dieną sunkiai dirbantys žmonės patirtų jausmus, kuriuos kelia išprusimo reikalaujanti klasikinė muzika, lygiai kaip negalima norėti, kad visi suprastų aukštąją matematiką. Mano galva, šalies prestižas pasaulyje priklauso nuo elitinės kultūros lygio, tačiau Lietuvoje ją kuria žmonės, gyvenantys ant skurdo ribos. Vienas jau miręs talentingas dailininkas dirbo kroviku, o fejerverkams buvo išleisti milijonai. Bet Lietuvoje taip pat leidžiamos neduodančios pelno vertingos knygos, vyksta elitinio meno festivaliai, menininkams skiriamos premijos ir stipendijos. Bent jau aš neturiu kuo skųstis, dirbu ir gyvenu savo džiaugsmui ir nebadauju.

6 Kokia pastaruoju metu perskaityta knyga, dailės, muzikos, teatro kūrinys ar šiaip įvykis, reiškiny nustebino? Kokį kūrinį per paskutinį penkmetį įvertintumėte kaip išskirtinį, liksiantį istorijoje?

Per mažai domiuosi šiuolaikine kultūra, kad galėčiau vertinti. Sulindau į save. Nutolau nuo kultūringo pasaulio.

7 Kokia Jūsų, kaip kūrėjo, dienotvarkė? Galbūt turite savo įpročių, ritualų kūrybinei sėkmei prišaukti?

Keliuosi penktą valandą ryto ir iki devynių ryto dirbu tyloj. Telefonas neskamba. Galiu susitelkti į tai, ką darau. Beveik kasdien iš Viršuliškių miškelio ir Neries valandą krantine einu į senamiestį. Kelias toks įprastas, kad jo tarsi nėra. Nieko nėra - tik mintys. Iš jų - mano rašiniai. Dėkingas esu Neries krantinei.

Kūrybinei sėkmei man darbo neužtenka. Reikia įkvėpimo. Prisišaukti jo nemoku. Duris laikau atviras: „Užeik, įkvėpime, kai eisi pro šalį.“